

Farorna kända sedan länge

Farorna med dextropropoxifen är kända sedan länge, diskussioner om substansens giftighet har pågått i över trettio år. Men i de flesta länder har det, precis som i Sverige, inte lett till några restriktioner från myndigheternas sida.

Undantag är Norge och Danmark där man i många år haft särskilda regler.

Substansen, som är nära besläktad med morfin, lanserades på 1950-talet. Den sågs som effektiv och ofarlig. Men bilden ändrades. I en svensk studie 1971 konstaterades att dextropropoxifen kunde vara dödligt även vid mindre doser och att det fanns risk att bli beroende av det.

Marknaden borde rensas

Ett förslag, med hänvisning till låg smärtlindrande effekt av dextropropoxifen, var att förskrivning av preparaten krävde försiktighet och att marknaden borde rensas från dem.

År 1976 publicerades här i Läkartidningen en litteraturoversikt där man bedömde risken för missbruk och förgiftning av dextropropoxifen. Man fann att 112–160 förgiftningar inträffade varje år i vårt land.

På grund av den höga giftigheten rekommenderades läkare att förskriva endast små mängder av medlet och att inte alls skriva ut det till riskpatienter, t ex alkoholister eller narkomaner.

Läkarna rekommenderades också att varna sina patienter för att dricka alkohol samtidigt med dextropropoxifen.

Resultatet blev en tillfällig nedgång i förskrivningen under slutet av 1970-talet. Sedan var det tyst fram till 1993 då Giftinformationscentralen rapporte-

tionsinsatser till förskrivare enbart eller i kombination med restriktioner eller rent av avregistrering som med barbitursyrederivaten, ligger utanför RMV:s kompetensområde att bedöma».

»Hög prioritet»

Forskarparet Jonasson vid Rättsmedicinska institutionen i Uppsala har haft kontakt med Läkemedelsverket i den här frågan länge, bland annat har man haft ett seminarium där de presenterade sina fynd.

På Läkemedelsverket säger profes-

I Rättsmedicinalverkets rapportserie presenteras nu forskningen kring dextropropoxifen.

rade om en ökning av rent dextropropoxifenrelaterade dödsfall, från 88 till 119 på fem år. Till dessa kom fall där substansen bidragit till dödsfallet.

I jämförelse med andra substanser har dextropropoxifen svarat för det högsta antalet dödliga förgiftningar i Sverige under hela 1990-talet.

Inga varningar

Men inga officiella rekommendationer eller varningar har utgått från svenska myndigheter då det gäller förskrivningen av dextropropoxifen, påpekar Birgitta och Ulf Jonasson kritiskt.

Själva har de vid fem medicinska riksstämmor hållit föreläsningar om farorna med substansen. Och de presenterar nu tillsammans med Rättsmedicinalverket sin forskning i en bok som heter »Dödsfall genom bruk och missbruk av värktabletter».

sor Bo Odling, med anledning av dessa kontakter och brevet från Rättsmedicinalverket, att man är väl medvetna om analgetikaproblemen och att det finns all anledning att hålla ögonen på bland annat dextropropoxifenmedicinerna.

Han påpekar att problemen berör flera myndigheter. Därför ska man – »med hög prioritet» – ordna ett möte mellan Socialstyrelsen, Rättsmedicinalverket, Giftinformationscentralen och Läkemedelsverket för att diskutera eventuella åtgärder.

Tom Ahlgren

Yrkesetisk nämnd klandrar Norra magasinet

Yrkesetiska nämnden inom Svenska Journalistförbundet klandrar Norra magasinet för de journalistiska arbetsmetoder som använts när programmet »Gökboet 2» producerades.

Ämnet för programmet var hjärnoperationer på psykiatrisk indikation. Programmet föranledde en omfattande debatt i Läkartidningen 44/98 och 47/98.

Neurokirurgen överläkare Marwan Hariz har anmält journalisterna Agneta Bernárdzon och Tomas Bresky vid Norra magasinet till Yrkesetiska nämnden, som inom Journalistförbundet prövar journalistiska arbetsmetoder i enlighet med de yrkesregler som finns i »Spelregler för press, radio och TV».

Borde informerat läkaren om att samtalet spelades in

I sitt utlåtande konstaterar Yrkesetiska nämnden att det ur journalistisk synvinkel är viktigt att kritiskt granska samhällseliga institutioner och deras verksamhet. Från den synpunkten ser nämnden ingen anledning att kritisera programmet. Vidare skriver nämnden:

»Det måste dock anses klandervärdt att den intervjuade läkaren inte informerats om att inspelning skett av samtalet med journalisten, eller att man avsett att sända detta. Det kan knappast förväntas att ett ovant intervjuobjekt ska inse att en intervju på telefon kanske bandas.

Är man som journalist osäker på om den intervjuade kommer att ställa upp och svara på frågor när man talat om att samtalet spelas in, bör man åtminstone informera om det när samtalet avslutas eller när man beslutar sig för att sända intervjun.»

Visa särskild hänsyn mot ovana personer

Nämnden påminner dessutom om två av punkterna i spelreglerna:

»p6. Tillmötesgå rimliga önskemål från intervjuade personer om att i förväg få veta hur och var deras uttalanden återges.»

»p7. Visa särskild hänsyn mot ovana intervjuobjekt. Upplys den intervjuade om huruvida samtalet är avsett för publicering eller enbart för information.» •